

JANUARO-APRILLO 1989 - N° 285

ISSN 0048 3489

PROGRESO

Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat.
Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la
propago, a la libera diskuto ed a la konstanta
perfektigo di la Linguo Internaciona. Progreso
editesas kom la oficala organo di la

**UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
IDO**

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

MEMBRO - KONTRIBUTI

Sro Franz Regnier agas kom Kasero dil Uniono e responsas la recevo e kontado di abon-pagi.

Membro-kontributo yarala, od abono a Progreso sen membreso dil Uniono, esas: 20 suisa franki, **o prefereble 500 belga franki**, pagenda a Landal Reprezentero o direte a: Uniono por la Linguo Internaciona Ido, 16 B, Ville du Bois, 6690 Vielsam, Belgia.

Abonpaji povas esar pagata aden la konto dil Uniono: C.G.E.R. (Caisse Générale d'Épargne et de Retraite) Konto-numero 001-1329220-08 en 6001 Marcinelle, Belgia o per internaciona postala-mandato.

LANDAL REPRESENTERI

- Andora:* Robert Castello, Ido-Konsul-Servo, carrer Alzinaret 2, 1°, 2^a, *Andorra-la-Vella* (Pyr.)
- Anglia:* Tom Lang (redaktero di *Ido-Vivo* e kasero ILSGB), 2 Bentham Way, Staincross, *Barnsley*, South Yorkshire, S75 5QA
Niklas ApGlyn, 10 Heol Salop-Penarth de Morgannwg
CF6 1HG Wals (libri)
David Weston, 24 Nunn Street, *Leek, Staffs.*, ST13 8EA
- Belgia:* Jacques Bol, 80 chaussée des Gaulois, *1300 Wavre*,
Check-Nr. 000-0748184-23
- Francia:* Roger Moureaux, prof., 18, rue Emile Ecuyer,
F 01100 *Oyonnax*, postcheck-konto 32683-N Dijon
- GDR:* Fritz Borgwald, Ludwigstr. 16, 437 Köthen
- Germania:* Alfred Neussner, Thüringer Str. 3, D-3445 *Waldkappel*
- Hispania:* José Garcia c/o Ingeniero Joaquin Benlloch 71-13a,
Valencia 26
- Nederlando:* W.J. Visser, Jukwerderweg 17, 9901 *GL. Appingedam NL*
- Oceania:* Larch T. Brade, Solomon's Pool, *Kurrajong, NSW 2758*,
Australia
- Sri Lanka:* Ronald C. Peries, 4, Sri Vijaya Road. *Colombo 6*, Sri Lanka
- Suedia:* Axel Rylander, Olshammarsgatan 58, S - 124 48 *Bandhagen*
Kerstin Akerlund, Klippgatan, 1 S - 951 54 *Luleå*
- Suisia:* Cl. Kreis Schneeberger, 57, avenue de Champel,
1206 Genève (Suisia)
- USA:* Richard Earnhart, 405 Fry, Denton TX, 76201 USA
- USSR:* Boris Marechek, Per Jukovskogo 20, USSR CCCP 72011
Frunze 11

PROGRESO

JANUARO - APRILO - N° 285

La olympiadi en nia tempo - Saja paroli - Varmega drinkaji - Valmy -
Klara konsilo - Quale ganar nova adheranti - Idala foliumi

NOVA ADRESO

De la 7-a aprilo, la nova adreso di la kaserio Franz REGNIER esos:

16 B - Ville du Bois

B-6690 VIELSALM

LA OLIMPIADI en nia tempo

Depos la yaro 1896 la Olimpiadi dil «moderna» tempo, qui komen-
cis en Grekia, en nia nuna tempo esas mondo-embracanta konkursi,
quin la tota mondo sequas en la jurnalaro e televiziono di omna landi
kun grandega intereso. Dum la realigo dil konkursi en multa diversa
tipi di sporto, qui duras dum la tempo en qua oli aranjesas, cirkume
2 semani dependante de la tipo dil sporto. Tamen ne omna tipi di
sporti esas admisita al konkursi dil Olimpiadi: To esas pasable intere-
santa proceso e funcionas tale.

La Olimpiadi esas organizata da specala internaciona komitato
nomizata I.O.C. = Internaciona Olimpiala Komitato. La nomizo
I.O.C. esas la angla abreviuro di «International Olympic Committee».
Ol esas kompozata da reprezenteri di la sportal organizuri en certena
landi dil mondo e li elektesas dum la kongreso dil I.O.K. Preske omna
landi en nia moderna mondo nun havas nacionala olimpiala komitati,
qui konsistas ek la delegati di la diversa sportal organizuri di singla
lando. Pro ke la ofici en ica komitato esas limitizata, elektesas en la
kongreso dil I.O.K. certena nombro di membri di ta komitato. La
nombro di ta membri chanjis dum la developo dil tempo, ma sempre
esis granda honoro por ta landi, qui havis oficisti en la I.O.K. ed
ankore plu honoroza tala membreso esas por la personi elektita.

Ne esas posibla organizar Olimpiado embracanta omna tipi di sporti, qui existas en la mondo. La expliko esas, ke trovesas tanta diferanta tipi di sporti, ke la olimpiadi durus plura monati por realigar la konkursi en omna ta sporti. Ja nun, en 1988 la organizo di Olimpiado esas tante masiva afero, ke ne multa landi havas la posibleso asumir olua realigo sen la helpo di la nacionala governo dil lando, qua asumas olua realigo.

Pro la volumeno dil recenta Olimpiadi la realigo di ta sportal festi divenis pluse e pluse problematra del financala vidpunto e la suporto del nacionala guvernerii esis sempre plu importanta por generale povar realigar nuntempa olimpiado. Altralatere la guvernerii di ta stati, en qui la aranujo organizesos, divenis koncianta pri la granda valoro, qua signifikas l'organizo por la respektiva lando. E pro ke la organizo dil Olimpiadi mustas decidesar kelke plu longe kam 4 yari ante olua realigo, la guvernerii mustas komunikar al I.O.K. pri la deziro di certena lando, ke ol deziras organizar la sequanta Olimpiado plu kam 4 yari antee.

Dum la kuro dil tempo esis diversaspeca organizuri, qui asumis la responsisevo organizar Olimpiado e la rezulto anke esis diversaspeca koncernante la financal aspekto. Tale por exemple, kelka Olimpiadi esis la kauzo di grava situeso por la aranjuta organizuri pro granda deficitto financala, altri - kontree - esis plu felica e ganis plu o min granda profito de l'aranjo. Maxim interesanta esis la realigo di la Olympiadi en Montreal, Kanada en 1976 ed olta di Los Angeles en USA en 1984. En Kanada la konkursi aranjesis da la chefa sportal asociuro dil lando en kunlaboro kun la guvernerio di la lando. On sakrifikiis enorma sumi de statala autoritati, on konstruktis grandega areni ed edifici, olimpiala vilaji, stradi e transportal sistemi po miliardi di kan dolari e la urbo Montreal preparis omno por impresar la enorma masi di partoprenanti e spektanti ed atraktar la tota mondo venar a Montreal por asistar a «la maxim granda sportal festo dil moderna tempo».

Omno semblis funcionar tre bone dum la tempo dil Olimpiado, en qua la autoro di ica artiklo partoprenis kom funcionero por la gimnastikal konkursi e ni hemiris kun la sentimento, ke ta Olimpiado esis granda suceso tam de sportal vidpunto kam anke de financal aspekto. Tamen - pos kelka monati, kande omna revenui e spensi esis parkalkulita, ni lernis de la komuniki en la jurnalaro e la televiziono, ke la urbo Montreal subisis grandega deficitto de la realigo dil Olimpiado.

Ta defcito mustis pagesar de la publika financi dil Urbo. La kauzo di ta dizastro nultempe revelesis ed ol nur konstatesis.

La profitoza Olimpiado di 1984 en Los Angeles

Kontraste al defcito di Montreal en 1976, la Olimpiado di Los Angeles en 1984 esis extreme profitoza e rezultis en multa milioni di US-dolari kom profito. Quale to esis posibla?

La organizo dil Olimpiado en Los Angeles ne esis afero dil USA-na stato, qua tamen havis pozitiva atitudo vers olua organizo. La substato Kalifornia, ube Los Angeles esas situata, anke ne asumis la responsiveso financala por la Olimpiado, ma la tota realigo administresis da privata konsortii, qui asumis omna detali dil organizo, kontenanta la propago ed omno, quo esas necesa por garantiar financal suceso. E la rezulto: profito de multega milioni di USA-dolari pos ke la konsortii prenabis lia propra profito komercala e mem restis pekunio por sustenar nacionala e mem internaciona sport-asociuri financale proporcione a lia partopreno en la ludi.

La tota mondo astonesis pro ta suceso ed ube on povas trovar la kauzo esas certe tre bone celata sekreto dil konsortii.

En omna kazi l'aranjo di tante enorma olimpiala ludi esas atraktiva por omna landi havanta la kapableso organizar oli. Li atraktas granda masi di sporteri aktiva, granda grupi di funcioneri de la respektiva nazioni ed ankore plu granda masi di turisti e spektanti. Sen diskuto tala adfluo di viziteri al lando organizala rezultas en ekonomiala impetuo, en granda mezuro por la komerco omnaspeca di la organizanta lando. E ta vidpunto esas maxim probable la kauzo, ke omna landi, qui audacas organizar tante granda evento, prizentas su kom kandidati koram la I.O.K.

Olimpiado cirkumata da problemi

Ne esas la skopo di ica artiklo penetrar aden la detali dil olimpiala konkursi, ton on saveskas singladie en la jurnalaro e la televiziono di omna landi. Mea artiklo vizas a la revelo di la plu o min grava problemi, qui cirkumas ica giganta aranjuri e postulas kreskanta atenco de la parto dil aranjanji.

Quale me ja mencionis plu frue en ica artiklo, ne omna sporti havas la posibleso partoprenar en la enorma programo, dil olimpiala movado

ed en nia tempo ja estas plu multa altra sporti, qui esas ne-olimpiala kontre ti, qui esas inkluzata en la programo ipsa. Nur tre rare eventas chanjo en la olimpiala sportala programo dum 4-yara periodoj. Multa esas la sporti, qui serchas admiso al olimpiadi. Kelki agnoskesas dal I.O.K. kom sporti digna por inkluzesar aden la programo, ma del agnosko til la fakta admiso esas longa, longa voyo dum yari pos yari.

Pro ta cirkonstanco, la ne-olimpiala sporti fondis asocio por embracar omna ta sport-federuri en komuna asocio, qua havas kom skopo helpar tam multa tipi di sporto kam posibla esor integrata en la olimpiala programo. La oficala nomo di ta organizuro esas «AGFIS». E por manifestar la aktiveco di la ne-olimpiala sporti, fondesis ankore altra internaciona asocio, nomizita «I W G A», signifika la angla koncepto di «International World Games Association» (Internaciona Mondo-Ludi Asocio). En ta organizuro la ne-olimpiala sporti probas organizar simila festo quale la olimpiado esas por la olimpiala sporti, Mondo-Ludi por omni ti, qui ne povas partoprenar en la olimpiadi. Ta organizuro komencis realigar la 1:a Mondo-Ludi en 1981 en Santa Clara, la duesma en London 1985 e la trisima esas projektita en 1989 en la west-germana urbo Karlsruhe. Ico esas fakti, qui certe ne esas bone konocata da la generala publiko irgube en la mondo e la unesma du «Mondo-Ludi» di 1981 e 1985 divenis financiala dizastro, simple pro ke la ludi ne esis konocata, la propago por oli esis extreme male organizita, la televido e la jurnalaro neglijis li e duos tre probable ankore longa tempo, ante ke la ne-olimpiala Mondo-Ludi divenos generale konocata afero.

En la rubriko me aludis, ke la olimpiadi esas cirkumata da problemi e yen la expliko. Ja depos longe, politikala situeso en la mondo esis la kauzo di desfacilaji por l'aranjanti di ta konkursi pro la politikala boikoto de antagonistoj al lando, ube la olimpiado aranjesis. En altra kazi certena landi boikotis olimpiadi e ne partoprenis pro ke partoprenis nazioni, kun qui la boikotanti ne volis relatar e konkursar. Kom exemplo, certena grupo di nazioni boikotis olimpiado pro ke Israelani partoprenis, en altra kazi certena landi ne venis pro ke Sud-Afrikanoj partoprenis e tale pluse..!

Ed anke en la recente finita Olimpiado en Seoul en Sud-Korea existis nazioni, qui boikotis en septembro 1988 ta olimpiado pro politikala kauzi, quale kom exemplo Kuba e kelka altra stati. En 1980 kom exemplo, kande la olimpiado organizesis en Moskva, tre multa nazioni dil westo boikotis la aranjo pro ke la rusi ne admisis la

Israeli. Ma la westa **boikoto** nule esis **unanima**, kelka landi tamen venis de westo, ma granda parto ne. Imaginez, quanta problemin to kreas por la aranĝinti e quante to nocas la olimpiala ideali dil mondo-embracanta movado olimpiala!

Ankore en Seoul eventis granda skandali, qui extreme nocis la olimpiala ideali, e to esis la fakto, ke pasable multa sporteri uzabis drogi, por augmentar la muskulara povo dil korpo e por tale povar vinkar en la konkurso super la kun-konkursanti.

Segun la legi dil internaciona olimpiala movado e dil I.O.K. la uzo di tala produkti esas severe interdiktata. Ta sportero, qua montras pozitiva rezulto pos ke la mediki dil Olimpiado facis hazarda specimena probo pri existo di drogala substanci en ilua korpo, esas nemediate ekkluzata de plusa partopreno en la konkursi olimpiala por plura yari. La uzo di tala drogi, qui esas specigata en longa listi da la I.O.K., esas valida por la tota mondo ed esas la responsiveso di la nacionala sportal federuri examinar, ke la reprezenteri di la respektiva landi ne uzas drogi en la internaciona konkursi. Til nun la kontrolo dum la lasta yarcenti facesabis nur per hazarda specimena probi e sen irga dubito multa sporteri, qui ne subisis ta probo, eskapis la fato esir ekkluzata de plusa partopreno en la konkursi.

En Seoul anke facesis talspeca hazarda specimena probi di konkursanti e me estimas, ke la tota mondo ankore memoras la fato dil kurero de Kanada, qua ganis la ora medalo en kuro - lua nomo esis Jonsson - e qua mustis retrodonar ta ora medalo pro ke la probi koncerne drogifado di sua korpo montris pozitiva rezulto. To esis tante granda skandalo por lu ipsa, por sua sporto e sua naciono, ke apene plu granda shamo povas imaginesar. Me mencias Jonsson nur kom exemplo pri la konsequi, qui existeskas por la individuo ipsa, ma la probi pri drogifado (Doping en angla) esis tante multa en diversa sporti e rezultis en ekkluzo dil sporteri e lia lando, ke la Seoul-Olimpiado iras al historio kom la Olimpiado dil skandali.

Esperante, lo eventinta efektigos la obliganta specimena probi di drogifado en futura internaciona sportal konkursi ed Olimpiadi. La sucio dil I.O.K. naturale esas trovar moyeni por preventar la trista e tedanta eventi future.

En ica instanto, kande me skribas pri ico, la sveda radio komunikas, ke sveda sportero propozas lo sequanta. Normale la sportal klubi e societi esas dependanta de tale nomizita *sponsori (donaceri), qui

suportas la maxim aktiva klubi, di qua un o plura membri esas tante habila en sua sporto, ke li tushas la posibleso esor reprezentero dil respektiva klubo, federuro e lando en olimpiado, ke en la kontrato inter la klubo e la donacero insertesas klauzo dicanta, ke se la prezidaro dil klubo ne asertas per hazarda specimena probi pri drogifado di olua konkursanti e garantias, ke drogi ne uzesas da irga sportero dil klubo e malgre to revelesas, ke ico tamen eventas od eventis, ke en tala kazo la kontrato deklareasas esar ne-valida, lore la klubo ne plus povas funcionar pro la manko di pekunio e susteno e la sporteri perdas la posibleso partoprenar en granda internaciona konkursi.

Forsan to povas helpar en la solvuro di ica grava problemo.

Per to on tushas la problemo dil general drogifado, qua en nia tempo inundas la mondo, ma ica artiklo ja esas sat longa por revuo quale la nia e por penetrar ta grava komplezo, on mustus skribar speciala, pasable longa artiklo.

Hellmut RÖHNISCH

SAJA PAROLI

Esas plura manieri studiar pasinta periodi. Explorar historiala fakti esas ofte nur kuriozeso. Ma lo povas kelkafoye semblar vera devo por salvogardar la pensi di nia precedinti. E takaze lo povas mem esar helpo por preparar la futuro.

Tala sentimenton ni havis recente dum lektar olda dokumenti konfidit amikale a ni, e precipue letri da S. Auerbach.

Subite il riaparis en nia memoro: ni havis iluziono esar en Zürich en yaro 1961. Kom nova Idisti ni renkontris ibe ye l'unesma foyo respektinda pioniri di nia idealo. Ni rividas lia vizajo ed audas la sonora nomi di ta fonderi, qui omna desaparis: Ewald Röhnisch, qua tante afable aceptis ni, Henri Meier la barboza patriarko, Leonardo Raiteri, eleganta kavaliro, la prezidero Hans Brismark, l'eloquenta Ervin Cuntz, ed inter li Siegfried Auerbach, la savoza testo di la heroal periodo.

E semblas a ni audar lua frazo, kand il **expresis** sua kontenteso por renkontrar denove yuni en la movado.

Tri o quar yari ante lore regnis ya **che** l'Idisti klimato nebulatra: multi sentis diminutar sua konfido por la futuro, e kelki mem dubitis ke l'Idistaro duras existar.

Naskabis ya problemo perturbiva: pro quo mankis malgre tanta esforcis l'expektita suceso? ka forsan pro la linguo ipsa? kad on eroris lor fondar lua bazo? pro quo e quale persistar?

E tala questioni Auerbach donis serena respondo, e ni remarkez, ke lua texto ne skribesis por esar publika, ma por expresar ad amiki sua profunda konvinkeso, en ta jorno 4 di Novembro dil yaro 1957. Yen lua frazi:

«La generala intereso por Linguo Internaciona grande diminutis pos kurta periodo di entuziasmo sequanta la unesma mondmilito. Forsan tala rivivesko dil intereso itere eventos en la futuro, ma en la prezentato ol ne existas. Nia tasko esas mantenar Ido por la futuro. Mea konvinkeso esas, ke la bezono por konstruktita mondlinguo auxiliara duras existar, mem se ula teknikal inventuri nun posibligas interkompreno sen komuna linguo, oli povas aplikesar nur ye kelka okazioni, ne ye omna. Ido esas kapabla realigar la bezono, multe plu bone kam Esperanto, e ne min bone kam Occidental od Interlingua».

Ed il adjuntas en altra parto frazi emociganta:

«Rezumante me volas dicar, ke me ne shamas laborir por la ideo di L.I. dum plu kam 54 yari e por Ido dum 49 yari».

Tal esis la sincera pensi dil eminenta Idisto dum yari di krizo.

Certe on mantenis, e nun danke a ta persevero ni povis trovar amiki neobliviebla, uzar bela linguo ed agar utila tasko.

To esis ne nur manteno, ne anke transmisio di libro klozita, ma di verko kun multa nova chapitri.

Quanta labori dum ta pasinta triadek yari! Kad on povas enumerar omni? moderna lerno-libri, revui, historiala studiuri, literaturo de diversa sorti: poezio, naraci pri lontana voyaji, tradukuri, linguistikal esayi, antologii, lexiko dil nova vorti, riorganizo di la financi, e tandem rikomenci di la lingual labori. L'Idisti ne restis ociema!

Tale lo esas bona kelkafoye regardar vers lo pasinta, por trovar nova konfido por la futuro.

Ni anke devas mantēnar, e mem pro plu forta motivo, nam plu granda esas nun to, quon ni povas transmisar.

VARMEGA DRINKAJI

Cirkume meze dil 16ma yarcento la Hispani importacis chokolado de Mexikia. Kelke plu kam mi-yarcento plu tarde, teo esis introduktata de Chinia e Japonia. Ol esabis remarkata da Marco Polo tam frue kam la 13ma yarcento, ma ol probable esis adportata ad Europa da la jesuita misionisti dum la unesma yari dil 17ma yarcento, ed ol esis importacata balde pose da la Nederlandani. En 1636 ni trovas ke ol uzesis en Francia, ed esis juata kun entuziasmo da Kancelero Séguier. La maxim frua raporto pri ol en Anglia esas en Akto di Parlamento di 1660. La deskovro di la cirkulado dil sango, qua produktis evaluo exajerita di la valoro medikala di sangifado e di varmega drinkaji, e la skriptaji da du mediki Tulpius e Bontekoe, donis grand impulso ad olua populareso.

En letro skribita en 1680, Siorino de Sévigné remarkas ke la Markezino di la Sablière jus introduktabis la kustumo drinkar teo kun lakto. Cirkume meze di ta yarcento, kafeo komencis esar difuzata de Turkia. La propaji di ca bero esabis observata da la mediko Venetiana Alpinus, e balde pose da Bacon en ilua «Naturala Historio»; e la drinkajo esis introduktata de Turkia aden Anglia da angla komercisto nomita Edwards. En Francia la unesma kafeerio esis establisata en Marseille en 1664. Plura yari pose, Soliman Aga, ambasadisto di Mahomet IV, igis la nova drinkajo tre segun-moda en Paris; ed en 1672 Armeniano nomita Pascal establisis kafeerio en ta urbo. Il havis balde imiteri sen-nombra; ed on observis ke ca nova gusto inhibis preske instantale ebrioso, qua esabis tre vaste difuzita en Francia. Kafeerii esis la vera pre-iranti dil klubi dil 18ma yarcento. Ta kafeerii divenis la maxim importanta centri sociala, e donis nova tono e nacionala mori.

En Anglia, quankam kafeerii esis untempe mem plu populara kam en Francia, e quankam oli esis ne-dissolveble asociita kun un del maxim brilanta periodi di historio literaturala, oli ne radifikis; ma la efiko di varmega drinkaji ye la vivo domala esabas probable plu granda kam en Europa kontinentala. Per inhibar la tumultoza festado qua esabis untempe universala, e per levar la homino a nova nivelo en la cirklo domala, oli kontributis grandaparte a rafinar la mori, ad introduktar nova ordino de gusti, ed a moligar ed ameliorar la karaktero di homuli.

WILLIAM LECKY (de Historio di Racionalismo)

Tradukita del angla da T.L.

---

de Brunswick; per ta deklaro la duko minacis la urbo Paris e la revolucionisti «per exemplatra e por sempre memorinda venjo se eventez la maxim mikra violento od insulto a Lia Majesti, la Rejo e la Rejino di Francia».

L'anunco di ta deklaro genitis en Paris sedicii qui obligis la rejo e lua familio, refujar en l'edificio dil nacionala asemblo, vartante enkarcerigo e mortigo.

Ye la 19ma di agosto 1792, la Prusana ed Austriana armei, ed anke l'armeo dil ekmigrinta princi, invadas la teritorio di Francia, kaptas plura fortresi (specale Verdun) ed avancas vers Paris.

La renkontro inter la koalिसinta armei e la Franca armeo, rapide rikonstrucita pos desorganizo dum du yari e komandata da la generali Dumouriez e Kellermann, eventis ye la 20ma di septembro 1792 en la vilatejo Valmy e konsistis en simpla kanon-duelo; la koalिसinti esis haltigita e retro-iris nemediate; li abandonis la fortresi ja konquestita e livis la Franca teritorio ye la komenco di oktobro.

La historiisti e nia autoro ipsa diskutas ankore nunatempe pri la motivi di ta hastoza retreto.

L'evento en Valmy es anke famoza pro la vorti da Goethe qua asistis la kombato che la koalिसinti: «De cadie e de ca loko komencas nova ero en la historio dil mondo».

La prenomo: Ta vorto ipsa esis poke uzita en ta epoko ante la proklamo di la Franca republiko; lore koncernes nis «bapto-nomo» e «familio-nomo».

La vorto «prenomo» aparis unesmafoye en la dekreto dil 20-25 septembro 1792, qua sekularigis la «civila stando», til lore, privilejo dil klerikaro; tamen ta dekreto ne chanjis la praktiko valoranta anteriore: «la prenomi selektesas inter la santi dil kalendaro gregoriana de 1582».

Ma sendubite, pro certena laxismo dil autoritati ed anke pro revolucionala fervoro, aparis rapide modo, quankam ne multe sequita, por prenomi devenanta de historiala personi (Caton, Brutus, edc), de personi partoprenanta en la revoluciono (Danton, Marat, edc) ed anke por prenomi cherpita ek la vegetala regno (Acacia, querko, edc) od ek abstraktala nomi (egaleso, frateso, libereso...).

Ma fakte on nultempe uzis «Valmy» nam semblas ke la nomo di ta militala prodajo, dum sat longa periodo en Francia, esis makulizita per jeneso e deskomforto, forsan pro la posa trahizo de Dumouriez, forsan pro la retreto misterioza, hastoza e ne-explicita dil armei koalिसinta.

La fakto esas evidenta: «Valmy» esis eklipsita; en l'epoko ipsa di ta evento, on ne preske egardis ol.

Ja en 1794, pos la falio di Robespierre, la modo di ta poka ordinara prenomi komencas deskreskar e preske tote esis desaparinta en 1803 kande Napoléon Bonaparte ediktis l'aktuala legaro sempre valoranta, mem en Belgia til recente. Ta dekreto stipulis ke nur povos uzesar kom prenomi en la registri dil civila stando, nomi di personi konocita en la historio anciena; omna altri ne povos aceptesar.

Tamen la formulizo esis ankora sat ne-preciza e posibligis certena laxismo en diferanta epoki.

Ma «Valmy» esas nekontesteble prenomino aceptita exter la legaro existanta pro laxismo, ne-atenco o ne-konoco di la lego.

Kurioze ne-uzita, quale explikita supre, dum la periodo revolucionala, ol aparis en Francia cirkum 1870 ma precipue en Belgia ube existabas cirkume 200 «Valmy» en 1900. Sro Valmy Féaux personale ritrovis en 1987, 79 «Valmy» habitanta en tri regionoj nur en Walonia (franca-parolanta regiono), dum ke en Francia ta prenomino nun esas preske tote desaparinta.

Semblas a lu do ke l'emerso di le «Valmy» en ita regionoj ube precize la laborista klaso preponderas, ligesis al populala lukto por l'agnosko dil yuri dil laboristoj ye la fino dil 19ma yarcento e ye la komenco dil 20ma. Ta prenomino aparis sendubite e mem preske certe, kom afirmo di ta lukto e simbolo di populala volado.

Fakte la maxim multi inter le aktuala «Valmy» heredis ta prenomino de avo vivanta ye la komenco di nia yarcento ed apene koncias pri la ligeso di sua prenomino kun la batalio en 1792; li aprecias lia prenomino pro lua ne-ordinara ed agrebla aspekto ma plu rare pro lua ideologia karaktero.

L'aŭtoro ipsa agnoskas cetere ke sua matro donis a lu ta prenomino proke ol esis la prenomino di funcionero dil Societo kooperanta en qua el laboris e proke ol aspektis bela ad el, sen savar altramaniere pri quo koncernesis.

Ma nia Ministro-prezidanto esas fiero pri ta prenomino proke il dedikis sua libro a «mea matro ed a mea patro qui donis a me ta prenomino tante plena de historio e de espero».

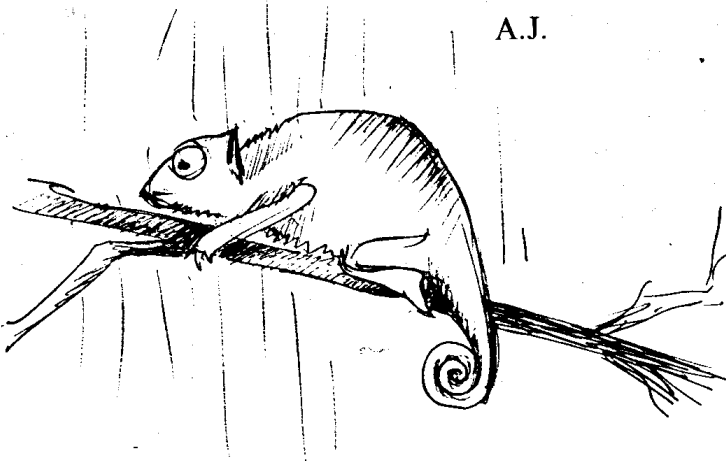
Jacques BOL
segun la verko da Sro Valmy Féaux,
editita en Belgia en 1988

KLARA KONSILO

«Bon jorno! Sior Konsilero
pri selekto di kariero,
a me vu voluntez helpar;
mea kazo esas tre rar,
ne nur rara ma desfacil:
me ya esas poka stabil.
Imaginez mea pavoro:
ofte chanjas mea koloro.
Segun loko dil mea staco
me subisas quaza mutaco:
verda, beja, blu, griz o bruna.
Lon me pensas desoportuna.
Me varias segun la medio,
ed on trovas nula remedio.
Nun pro tal kontinua vexo
me sufras psikala komplezo.
Kad, ho ve! me perdos espero
praktikar fitanta mestiero?»

«Nu, sioro Kameleono,
Vu profitez l'okazono:
per ta dono Matro Naturo
a vu grantos bela futuro:
vu plenigos ya kun efiko
kariero en politiko.»

A.J.

Quale ganar nova e yuna adheranti al IDO-movado?

Ica questiono okupis ja de longe nia movado e segun la paso dil tempo la situeso divenas plu e plu akuta facar irgo, por riyunigar la IDO-movado. Le olda divenas plu e plu multa ed esas, quale semblas, plu e plu desfacila atraktar yuna homi ad organizuri, qui facas granda esforcis avancigar la ideo di Linguo Internaciona. Samtempe kam nula adfluo di yuna homi eventas en nia movado e le olda livas ni un pos un, nia movado divenas tre febla ed oportas vere facar irgo por chanjar ta situeso.

Me pensis pri quon ni povas facar e me arivas al sequanta konkluzo. En la skoli ni trovas la yunaro en maxim diferanta evo. Ni devus kontaktar la chefi di skoli por demandar, kad il ne povus konsentar a vizito di un de nia samideani por parolar en la klasi dil skolani qui evas 12 yari ed adsupre til la lasta klaso. Ico esas informativa parto dil skolala laboro, informar su pri kulturala temi e saveskar pri la kontinuanta developo en la domeno di la internaciona kompreno per l'apliko di komuna linguo, qua esas facile lernebla.

En la sueda skoli tal informo esas sempre bonvenanta, pro ke la maxim multa skolestri trovas la temo interesanta.

Se tasinse idista samideano por exemple en Anglia povus asumir taspeca kultural informo en la skoli, to esus aktiva propago por nia linguo, mem se on ne povas expektar, ke subite irga skolani dicas: «Me volas lernar IDO», ma la informo kom tala probable esos diskutata inter la skolani.

To quo esas necesa por exekutar tala informala propago, esas komprenende, ke on posedas irga skribita resp. imprimita informili, quin on povas distributar en la klaso pos la diskurso; on devus sempre donar la posibleso al skolani pozar questioni a qui respondus la diskursero. La informilo devas havar texto pri to, quo esas IDO en la nacionala linguo, skribita en nekomplikata normala linguo, sen komplikata gramatikala vorti, nam omnube en la mondo la gramatikala internaciona expresuri

esas kozo, qua ne esas amata da skolani ed on aplikez gramatikal vorti qui expresesas en la nacionala linguo. Ico esas importanta kozo por havar chanco komprenigar lo esencala en la sistemo di internaciona helpo-linguo.

Altra tre importanta detalo esas, ke en la texto di tala informilo esas indikata funcionanta adreso pri la IDO-Federuro dil respektiva lando, o l'adreso di ta persono, qua havas la posibeso responder a telefonala questioni e qua povas informar la questionanti pri plusa detali.

Ultre tala informilo on bezonus kurta broshuro kun 5 o 6 simpla lecioni di Ido sur la bazo di la respektiva nacionala linguo. Koncerne la informilo, la Sueda Ido-Federuro ja posedas kompletea texto o serio di kurta lecioni; se ica ideo funcionus en irga regiono dil mondo, ni esas pronta tradukar la texto di nia informilo aden Ido por servar kom modelo e pozar ol al dispono di idista societi o federuri, qui kredas povar sucesar per tala experimento.

Komprenende ni idisti mustas aranjar moyeni, per qui on povas durar la doco di Ido pos ke intereso por la lerno di Ido existeskis. Normale omna landal seccioni di ULI havas plu o min olda lernolibri, quin on povas rekomendar al interesati ed oportas nun por la landal federuri inquestar quon on havas e quon on mustas krear. En Suedia ni havas plura lernolibri de diferanta epoki; regretinde li ne esas tre moderna, ma aplikebla kom lernolibri. Jus pro ke li apartenas a plu frua epoki, ni elaboris la 5 - 6 kurta lecioni kun nuntempa, moderna texto.

Samideani, esas vere la tempo nun agar, ni mustas atakar la problemo e ne povas expektar ke la yunaro venas a ni; ni mustas irar a la yunaro.

Hellmut RÖHNISCH

Me propozas, ke ica temo esos un de la kozi deliberinda da la venonta IDO-konfero en Suisia en 1989.

Nova verko

Idala foliumi

Sub ta modesta titulo, nia studioza amiko e samideano Andreas Juste esas skribanta nova importanta verko qua esas la rezulturo de tre longa studiuri e mediti pri la formaco di nia linguo e qua es fakte traktato di Idologio.

Per adportar lumo pri eventi ed opinioni olima, ta esayo esos anke e precipue utila por adaptar ed ameliorar l'Ido-linguo.

Ta verko qua kontenos aproxime 100 pagini, esos plu explicita danke a multa noti, komenti e citaji de diversa texti anciena, to quo demonstros sua serioza karaktero. La Belga grupo, dum sua yarala konfero en Novembro, decidis *publisar ye sua spensi, ta verko, per fotokopiuri.

Ta esayo, kun la recenta «Kontributaji a la studio di la historio di nia linguo» da Henry Jacob, konstitucos certe moderna e tre valoranta kontributo a la studio dil Interlinguistiko.

Por sugestar kelke en qua spirito ta nova verko esis skribita, *yen la prefaco* di «Idala foliumi»; ni intencas en la *nexta edituro di Progreso, esbosar la precipua elementi de ta importanta traktato.

Idala foliumi

La titulo dil yena esayo esas nul fantazio: l'ideo naskis ya dum foliumar kun plumo en manuo mult Idala revui, del epoko, quan ni povas nomizar «heroala».

E lo genitis sentimento di profund admiro.

Tre skarse tal fenomeno eventis en historio dil idiomi: dum tri o quar generacioni homi esforcis kun pasiono por konstruktar linguo maxim perfekta posible.

Tala persevero, tal idealismo semblas preske unika. Ta pioniri ne vidis la suceso, e li vere aplikis la devizo dil glorioza Tacemo: «nek on bezonas esperar por entraprezar, nek sucesar por perseverar».

E lo divenis sempre plu evidenta per la pasar dil tempo. Dum l'unesma periodo ya l'ideo di linguo universal esis segun la modo, «en la vento» segun l'aktual ekspreso. Ma pokope ta susteno desaparitis. La pretendo dil adepti di mediokra linguo prizentar ol kom l'unika solvuro «ne varietur» admisenda malgre lua defekti, ed altraparte la rinasko dil idiomal shovinismi baris la voyo per solid obstakli. E malgre lo l'Idisti duris transmisar sua Idealo.

La duesma sentimento esis ta di certena responsiveso. Ja nun multa revui desaparitis, egarit o destruktit, o nekonsultebla. E ta, qua deziras studiar la historio dil Ido-movimento es preske simil ad arkeologo probanta restaurar antiqua mozaiko; multa peceti mankas, ma per asemblar paciente le restanta, lu pokope sucesas ritrovar la generala traiti e do l'intenci dil artisto di olima tempo.

Tale per kolektar citaji e frazi, per ordinar e komparar li on vidas lente ma sekure aparar l'evoluciono dil opinioni, kelkafoye kontrastanta, ma plurfoye konverganta malgre sua diverseso.

E de tal ensemblo naskas historio, ne di la fakti, ma dil idei dil Idistaro tra ok yardeki, quaze bazo dil Idologio.

Pro la magna rolo, quan l'Idisti pleis en Interlinguistiko, lo esas nia tasko salvagardar lia penso. Ulte lo ni povas esperar, ke to posibligos nova developi per harmoniar oportun ameliori e necesa kontinueso.

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

Membri dil Direktanta komitato

Prezidanto:	Hellmut Röhnisch (Suedia)
Vice-prezidanto:	Tom Lang (Anglia)
Sekretario:	David Weston (Anglia)
Vice-sekretario:	Camiel De Cock (Belgia)
Kasero:	Franz Regnier (Belgia)
Sekretario por linguala questioni:	Roger Moureaux (Francia)

Membri:

Niklas ApGlyn (Wals), Jacques Bol (Belgia), Henry Jacob (Anglia), Clara Kreis (Suisia), Tom Lang (Anglia), Roger Moureaux (Francia), Franz Regnier (Belgia), Hellmut Röhnisch (Suedia), Camiel De Cock (Belgia), David Weston (Anglia), Alfred Neussner (Germania, FRG), José-Maria Rodriguez-Hernandez (Hispania), Donald Gasper (Anglia).

La direktanta komitato rielektesos dum la yaro 1991.

PROGRESO aparas trifoye en la yaro, e tote en Ido. Pri la redakto, responsas komitato konsistanta ek kin membri: Jacques Bol (Belgia), Don Gasper (Anglia), Andreas Juste (Belgia), Roger Moureaux (Francia), Hellmut Röhnisch (Suedia).

Artikli, tradukuri e movadal informi sendesez a Jacques Bol, 80 Chaussée des Gaulois, B-1300 - Wavre, qua funcionas kom mediacero en la redakto-komitato. Progreso imprimesas dal imprimerio «Ateliers du Manoir», Marcinelle, Belgia.

Editeur responsable: Franz Regnier, 16 B, Ville du Bois
B 6690 Vielsalm

Revuo qua konocigas Ido

«Idées pour tous» (Idei por omni)

7 edituri 20000 pagini pri omna temi, exploro dil jurnalaro, libri, dokumenti.

Répertoire idéiste international annuel

(Repertorio ideista internaciona yarala)

Nek abon-pago, nek kontributo esas postulata.

«Idées pour tous», DF Ausset St-Eudes, Boisset, 4 chemins
30140 Anduze (Francia)

LIBRI E BROSHURI

			Suisa franki
CONDAMIN: La konoco dil futuro* _____	20 p.	1926	1.80
DE BEAUFRONT: Komplete gramatiko detaloza _____	232 p.	1925	4.00
*CONDAMIN: La konoco dil futuro _____	13 p.	1929	3.00
DE BEAUFRONT, COUTURAT: Dictionnaire français-ido _____	586 p.	1915	16.00
COUTURAT: Etude sur la dérivation _____	100 p.	1910	4.00

Obtenebla ye la adreso: CDELI-LIBROSERVO, che K.C.E. b.p. 771,
CH-2301 La Chaux-de-Fonds (Suisia).

* * *

Dicionario de la 10 000 Radiki di la Linguo Universala Ido (<i>Marcel Pesch</i>), _____	631 p.	1964	20.00
Odo a Couturat (<i>Andreas Juste</i>), _____	19 p.	1961	3.50
La Fabli dil Olda Korvo (<i>Andreas Juste</i>), poemi _____	36 p.	1973	3.00
La Problemo dil Paco (<i>Ed. Waterkotte</i>), traduko dil diskurso da Albert Schweitzer, okazione la distributo dil Nobel Premio dil Paco, 1952 en Oslo. _____	11 p.	1971	2.50
Warum Ido? (<i>J. Kreis/A. Noetzi</i>), propagilo en Germana linguo kun komparativa texto Esperanto-Ido _____			.50
(Porto-spensi extra) Weltsprache Ido, 10 doco-lettri, Germana-Ido (<i>A. Noetzi</i>), nova edituro 1969 _____			15,00

SULI, Badenerstr. 725, CH-8084 ZÜRICH Suisia.

Katalogo de libri en e pri Linguo Internaciona

Recevebla de

IDO-LIBRERIO

10 Heol Salop-Penarth
de Morgannwg CF6 1HG, Wals.

English-Ido Dictionary (<i>Dyer</i>), 393 p.		(£) Preco + Posto	
Complete Manual of the IAL Ido (<i>de Beaufront</i>), 44 p., abridget 1973			4-00 (+0-70)
Ido for All - (<i>ApGlyn</i>), 59 p., 1975			0-70 (+0-15)
La Strukturo di Ido (<i>Jacob</i>), 16 p., 1970			1-00 (+-015)
The Problem of an International Auxiliary Language and its Solution in Ido (<i>Dyer</i>) 194 p.			0-50 (+0-15)
			0-50 (+0-30)